

ВІДГУК
офіційного опонента - доктора педагогічних наук, професора
Михаськової Марини Анатоліївни
на дисертацію Чжоу Тінтін
«Формування культурної компетентності майбутніх учителів музичного
мистецтва в процесі вивчення історії музики»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Актуальність обраної теми.

Аналізуючи дисертацію Чжоу Тінтін зазначимо, що проблема формування культурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва постійно знаходиться в центрі уваги вчених різних галузей наукового знання. Поняття «культура», «культурна компетентність» позиціонується автором як така, що вбирає і «перетворює» зміст ключових компетентностей та вважається міждисциплінарною. Мистецтво визнається стрижневим об'єктом пізнання особистості у процесі формування культурної компетентності. Саме тому формування культурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у закладах вищої освіти потребує певних нововведень у процесі вивчення історії музики, що й стало предметом дисертаційного дослідження Чжоу Тінтін.

Проведений дослідницею аналіз наукових досліджень показав, що ця проблема не знайшла комплексного відображення у попередніх психолого-педагогічних і методико-музикознавчих працях. Усе зазначене дає підстави вважати дисертаційне дослідження «Формування культурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вивчення історії музики» актуальним і своєчасним для розвитку теорії і практики професійної музично-педагогічної освіти. Про його актуальність та доцільність засвідчує й той факт, що воно виконано відповідно до тематичного плану наукової та науково-організаційної діяльності кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування та кафедри педагогіки мистецтва і фортепіанного виконавства Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова та складає частину наукового напрямку «Вдосконалення

музично-естетичного навчання учнівської молоді у різних ланках мистецької освіти» (Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова з проблеми «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення підготовки вчителів» (протокол № 5 від 26 грудня 2018 року). Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 2 від 24 вересня 2020 року).

Суттєві наукові результати, що містяться в дисертації.

Характеризуючи наукову новизну дисертації Чжоу Тінтін, слід відзначити, що вона за масштабом постановки проблеми та рівнем її операційно-технологічного розв'язання гідно презентує низку сучасних досліджень в галузі теорії і методики музично-педагогічної освіти. Продовжуючи розгляд цієї проблематики в галузі педагогіки мистецтва, авторка спрямувала свій науково-педагогічний пошук на з'ясування культурно-компетентнісного потенціалу історико-музикознавчої підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, а саме: спрямування змісту історико-музикознавчої підготовки на формування цілісних уявлень про зв'язок музичних процесів із життям та позамистецькими сферами знання; взаємозумовленість знань з історії музики та інших мистецтв з музичним виконавством, музично-педагогічною діяльністю, іншими видами діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва, які актуальні в сучасному культурному житті; комплекс педагогічних умов формування культурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вивчення історії музики; методику формування зазначеної якості, сутність якої в симультанності впровадження методичних блоків у єдності методів і форм; визначення рівнів, критеріїв та показників культурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вивчення історії музики.

Це дозволило дослідниці на методологічному рівні розкрити взаємозв'язок та взаємообумовленість компетентнісного, культурологічного, суб'єктно-діяльнісного, особистісно-орієнтованого, аксіологічного, діалогічного підходів; на теоретичному рівні визначити особливості розвитку

і стан професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у вітчизняній та зарубіжній теорії, здійснити структурно-компонентний аналіз культурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, який складається з емоційно-мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, духовно-ціннісного компонентів, а також визначити педагогічні умови та обґрунтувати педагогічні принципи професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вивчення курсів з історії музики.

Практичний рівень дослідження спрямовувався на розробку і впровадження методичних засад (педагогічних умов, методів і форм за методичними блоками та в циклічному запровадженні) формування культурної компетентності майбутніх учителів музики як результату контекстного опанування змісту історії музики як навчальної дисципліни. Результати дослідження можуть використовуватися в освітньому процесі закладів вищої мистецько-педагогічної освіти стосовно історико-музикознавчої підготовки майбутніх учителів музики в контексті фахової підготовки (виконавської, музично-теоретичної, методичної) в аудиторній та позааудиторній роботі, в лекційних курсах з методики навчання історії музики, практичних заняттях з історико-теоретичних дисциплін, у виконавській і педагогічній практиці, в системі післядипломної педагогічної освіти для підвищення кваліфікації вчителів музичного мистецтва.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Високий ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень, висновків і результатів дослідження Чжоу Тінтін підтверджується теоретико-методичною обґрунтованістю вихідних позицій дослідження; системним аналізом матеріалів; широтою й різноманітністю теоретичної бази.

Науковий апарат дисертаційного дослідження – об'єкт, предмет, мета, завдання сформульовано кваліфіковано. Повно представлено наукову новизну, яка відповідає усім необхідним рубрикам; широко представлено теоретико-методичну основу дослідження, показано стратегію практичного застосування результатів.

Відповідно до мети дисертаційного дослідження, яка полягає у обґрунтуванні методичних засад формування культурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі опанування змісту історії музики як навчальної дисципліни, автором дослідження здійснено інтерпретацію основних понять наукового пошуку.

На особливу увагу заслуговує те, що у процесі дослідження автором вирішено низку завдань, зокрема, теоретично проаналізовано компетентнісний підхід в освіті та виокремлено зміст культурної компетентності в системі ключових компетентностей особистості; уточнено сутність культурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва як результату їхньої фахової підготовки; з'ясовано культурно-компетентнісний потенціал історико-музикознавчої підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва; обґрунтовано педагогічні умови та розроблено методику формування культурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вивчення історії музики; здійснено апробацію методичних засад та підтверджено експериментальним шляхом їхню ефективність.

Автором визначається, що в історико-музикознавчій підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва, передусім у змісті дисципліни «Історія музики», найбільш системно концентрується культурно-компетентнісний потенціал, який охоплює декілька контекстів: контекст давнє-сучасне, контекст діалогу культур; контекст між мистецький і контекст мистецтво-життя, мистецтво-наука; просвітництво, волонтерство, арт-терапія. Для повноцінної реалізації культурно-компетентнісного потенціалу історико-музикознавчої підготовки обґрунтовано комплекс методичних засад, які охоплюють педагогічні принципи, педагогічні умови та власне методику формування культурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вивченні зазначеної дисципліни. Етапами впровадження методики визначено: етап уведення в компетентнісну проблематику освоєння курсів з історії музики; етап удосконалення аналітично-інтерпретаційних музикознавчих знань, емпатійних здібностей,

рефлексійних та практичних умінь; етап рефлексії і спонукання до саморефлексії компетентнісних здобутків. Процес формування культурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва під час вивчення історії музики подається в дисертації у вигляді структурно-функціональної моделі, що містить і розкриває блоки-концепти: концептуально-цільовий, діагностувальний, методичний, результативний.

На основі теоретико-методичного аналізу автором розробляються методичні засади формування компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вивчення історії музики (форми, методи, методика, які перевіряються за визначеними критеріями та показниками, здійснюється аналіз та інтерпретація результатів дослідно-експериментальної роботи).

Дисертація базується на фундаментальній джерельній базі. Автором проаналізовано 199 наукових джерел, у яких досліджувана проблема розглядається в різних аспектах, переважно музично-педагогічного, музикознавчого та психолого-педагогічного спрямування.

В першому розділі дисертаційного дослідження здійснено теоретичний аналіз проблеми формування культурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вивчення історії, здійснено розгляд сутності компетентнісного підходу в освіті, культурної компетентності у системі ключових компетентностей особистості та сутності і структури культурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

Автор подає своє визначення культурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва як особистісного інтегрального утворення, що охоплює здобутки з усіх фахових предметних сфер підготовки, концентрується в стрижневих для всіх цих сфер особистісних характеристиках, високий рівень прояву яких гарантує успішну самореалізацію в музично-педагогічній професії, синтезуючи музичну і загально художню розвиненість майбутнього вчителя музичного мистецтва, його мотивацію до художнього пізнання та розширення мистецького світогляду; ціннісне ставлення до музичного мистецтва і вчительської професії; готовність самовдосконалення в технологічних прийомах фахової

музичної і музично-педагогічної діяльності, уміння прогнозування саморозвитку та спроможність застосовувати набутий досвід у різних професійних ситуаціях.

В другому розділі роботи з'ясовуються методичні засади формування компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вивчення історії музики, описуються культурно-компетентнісний потенціал, педагогічні принципи й умови, методика формування культурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вивчення курсів з історії музики. Реалізація культурно-компетентнісного потенціалу історії музики як навчальної дисципліни уможливлює осмислення зв'язків між явищами і культурами за вертикаллю (в хронології процесів) і за горизонталлю (географічному і культурному просторі в одних часових межах), невід'ємно від інших видів мистецтва, що присутні в культурних процесах і просторі, від виконавської інтерпретації і передбачення використання в майбутній педагогічній діяльності, в контексті світової історії і історії рідної країни, у зв'язку з філософськими, релігійними учіннями, які визначають смисли творів, логікою формування наукових знань і технічних відкриттів, широкого освоєння термінології і формування аналітико-інтерпретаційних умінь, розумінням способів і психології побутування мистецтва в різних епохах тощо, що разом потребує занурення в художню та міжособистісну комунікацію.

В третьому розділі дослідження здійснюється експериментальна апробація методичних засад формування культурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вивчення історії. Для визначення ефективності розроблених методичних засад розроблено критерії, заставні зі змістом структурних компонентів культурної компетентності, а саме: мотиваційно-культурний; когнітивно-рефлексивний; практико-діяльнісний; ціннісно-змістовий критерій. Спрогнозовано і описано орієнтовні рівні культурної компетентності: високий (компетентісно-цілісний творчий); достатній (компетентісно-спрямований ситуативний);

початковий (компетентнісно-дискретний); низький (компетентнісно-індиферентний).

Тривалість і масовість педагогічного експерименту, його багатоплановість, різноманітність і цілеспрямованість, ретельність оброблення з широким застосуванням статистичних методів дали змогу дослідниці обрати оптимальний, як на наш погляд, шлях вирішення поставлених завдань дослідження.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського (м. Бар, Вінницька область), Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Загальні висновки цілісно відображають результати дослідження. Змістовні і цікаві додатки до дисертації вдало доповнюють і збагачують її зміст.

Повнота викладання результатів в опублікованих працях.

Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію під час виступів здобувачки у міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях. Основний зміст і результати дисертаційної роботи оприлюднені в 7 публікаціях (5 одноосібних), з яких: 4 статті у фахових періодичних виданнях України з педагогіки, 1 стаття в зарубіжному періодичному виданні, 2 статті апробаційного характеру в збірниках матеріалів міжнародної і всеукраїнської наукових конференцій.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Разом із позитивною оцінкою змісту дисертації, рівня її виконання, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження і побажання:

1. На нашу думку в тексті дисертаційного дослідження чіткіше потрібно було визначити методологічні підходи, серед яких втрачений системний підхід. В роботі забезпечується всебічне вивчення об'єкта, цілісність і глибина формування культурної компетентності майбутніх

учителів музичного мистецтва в процесі вивчення історії музики, але автором цей підхід не вказується.

2. Автором дослідження проаналізований та виокремлений зміст компонентів культурної компетентності вчителів музичного мистецтва, але в процесі роботи упущено емоційний складник емоційно-мотиваційного компоненту. Просимо роз'яснити в якому з критеріїв (мотиваційно-культурному, когнітивно-рефлексивному, практико-діяльнісному, ціннісно-змістовому) емоційний складник був врахований.

3. Дисертація виграла б, якби в описі методики формування культурної компетентності майбутніх вчителів музичного мистецтва в процесі вивчення історії музики чіткіше прослідковувалась реалізація педагогічних умов на різних етапах експериментальної роботи.

4. На жаль, у дисертації відсутній аналіз участі майбутніх учителів музичного мистецтва у різних видах навчальних практик, та аналіз їхнього впливу на процес формування культурної компетентності майбутніх фахівців.

5. На нашу думку, в формувальному експерименті потрібно було б детальніше розглянути дисципліни, включені до навчальних планів вищих закладів педагогічної освіти в яких проводився експеримент, і їх зв'язок із етапами експериментальної методики. Доцільно було включити навчальні плани в додатки.

Вказані зауваження та побажання мають дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки розглянутого дослідження.

Загальний висновок.

Аналіз дисертації, опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження Чжоу Тінтін «Формування культурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі вивчення історії музики», є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і

науки України № 759 від 31.05.2019 р.); п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 № 167, Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341), а її авторка Чжоу Тінтін заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 – Середня освіта (Музичне мистецтво) у галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент,

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри музикознавства,

інструментальної підготовки та

методики музичної освіти Хмельницької

гуманітарно-педагогічної академії

Марина МИХАСЬКОВА

Підпис *Михаськова* засвідчую
Начальник ВК *Г.В.М. Федановська*

